

21. november 2007

Til medlemmerne Folketingets Finansudvalg

Sagsanlæg på 4,404 milliarder kroner imod DONG

DONG Energy er en statskontrolleret virksomhed, og derfor finder vi det på sin plads at give medlemmerne af Folketingets Finansudvalg en kort orientering om sagen, hvor vi på baggrund af flere kendelser ved landets konkurrencemyndigheder sagsøger DONG for ulovligt høje elpriser.

Vedlagt er:

1. Pressemeddelelse om sagsanlægget udsendt dags dato.
2. Kort beskrivelse af sagsforløbet inkl. Konkurrencestyrelsens pressemeddelelser.
3. Kort beskrivelse af beregningsmodellerne, der ligger til grund for sagsanlægget.

Skulle udvalget ønske yderligere oplysninger om sagen, er vi gerne behjælpelige med at fremskaffe disse.

På vegne af sagsøgerne

Michael Mikkelsen
Adm. direktør
Scanenergi A/S

Svend Lykkemark Christensen
Sekretariatschef
OK a.m.b.a.

Jørgen Holm Westergaard
Adm. direktør
Energi Danmark A/S

PRESSEMEDDELELSE

21. november 2007

Virksomheder og kommuner kræver 4,404 mia. kr. i erstatning som følge af for høje elpriser.

1.106 virksomheder og kommuner stævner DONG Energy for at kræve erstatning. Baggrunden er, at Elsam og DONG Energy i henhold til konkurrencemyndighedernes afgørelser har opkrævet for høje priser for el vest for Storebælt i årene 2003-2006.

I tre et halvt år – fra 1. juli 2003 til 31. december 2006 – opkrævede Elsam og DONG Energy for høje elpriser i Vestdanmark. Det har konkurrencemyndighederne fastslået, senest i en afgørelse fra Konkurrencerådet fra juni 2007. De tre elhandelsselskaber OK, Scanenergi og Energi Danmark, som koordinerer sagsanlægget, har opgjort det samlede tab som følge af markedsmisbruget til 4,404 mia. kr.

”Erhvervslivet og en lang række kommuner i Jylland og på Fyn har lidt under Elsam’s og DONG Energy’s for høje priser. Kravene er grundigt dokumenterede, og vi kan henvise til konkurrencemyndighedernes klare afgørelser. Derfor stævner vi nu DONG for at elkunderne kan få den erstatning, de har krav på,” siger adm. direktør Jørgen Holm Westergaard, Energi Danmark, som talsmand for sagsøgerne.

Liste med 1.106 kunder.

Energi Danmark, OK og Scanenergi har oprettet hjemmesiden elmarkedsmisbrug.dk, hvor alle informationer om erstatningssagen mod DONG Energy er samlet. På hjemmesiden er offentliggjort en liste over samtlige virksomheder og kommuner, som deltager i erstatningssagen.

De tre elhandelsselskaber har i årets løb opgjort erstatningskravet. De mange kunders tab er dokumenteret ved hjælp af modeller, som er udviklet med støtte fra økonomiske eksperter på bl.a. Aarhus Universitet. Erstatningskravet omfatter både spotmarkedet og det finansielle marked, hvor virksomheder køber el på langtidskontrakter.

På grund af kompleksiteten i fastlæggelsen af elpriser er tabet beregnet ud fra fire forskellige forudsætninger med resultater, der ligger på samlede tab for elkunderne på mellem 4,404 mia. kr. og 1,122 mia. kr.

Sagen er formelt påbegyndt via en stævning i Sø- og Handelsretten, og næste skridt i sagen bliver DONG Energy’s svarskrift i sagen.

Konkurrencemyndighedernes afgørelser.

De danske konkurrencemyndigheder har i tre tilfælde fundet Elsam og Dong Energy skyldig i markedsmisbrug:

- **November 2005:** Konkurrencerådet afgør, at Elsam (nu DONG Energy) overtrådte konkurrenceloven ved at opkræve urimeligt høje priser i Vestdanmark i samlet 900 timer i perioden 1. juli 2003 til 31. december 2004.
- **November 2006:** Elsam (nu DONG Energy) anker den første afgørelse, men Konkurrenceankenævnet stadfæster Konkurrencerådets afgørelse vedr. 2003-04.
- **Juni 2007:** Konkurrencerådet fastslår, at markedsmisbruget fortsatte i 2005 og 2006.

I perioden frem til den 1. juli 2006 var Elsam ejet af en række regionale elselskaber. Siden har Elsam været ejet af DONG Energy.

Med venlig hilsen

OK a.m.b.a.

Scanenergi A/S

Energi Danmark A/S

For yderligere information, kontakt venligst:

Adm. direktør Jørgen Holm Westergaard, Energi Danmark, tlf.: 8742 6262. Mobil: 2237 8780.

Sekretariatschef Svend Lykkemark Christensen, OK, tlf.: 8932 2211. Mobil: 2140 7031.

Adm. direktør Michael Mikkelsen, Scanenergi, tlf: 9926 8360. Mobil: 2268 5927.

Facts om de tre handelsselskaber.

Energi Danmark A/S, OK a.m.b.a. og Scanenergi A/S er nogle af Danmarks største elhandelsselskaber og sælger el til erhvervsvirksomheder og offentlige virksomheder. Selskaberne har ikke egenproduktion af el, men køber el på den nordiske elbørs, Nordpool, samt direkte fra elproducenter i ind- og udland. Elhandelsselskaberne sælger desuden el til over en million private forbrugere, bl.a. via de forsyningsselskaber, som er aktionærer i selskaberne.

Se også: www.elmarkedsmisbrug.dk

21. november 2007

Baggrunden for erstatnings sagen imod DONG Energy

1.106 virksomheder, kommuner og forsyningspligtselskaber har netop stævnet DONG Energy ved Sø- og Handelsretten med krav om erstatning for de tab, der er resultatet af DONG's overtrædelser af konkurrenceloven i forbindelse med fastsættelse af elpriser i perioden 1. juli 2003 – 31. december 2006. Overtrædelserne er frem til midten af 2006 foregået i regi af det daværende Elsam A/S, som pr. 1. juli 2006 blev overtaget af DONG Energy.

Sagen kort

Konkurrencemyndighederne har tre gange fastslået, at Elsam/DONG har overtrådt konkurrenceloven ved at opkræve urimeligt høje priser for el på den nordiske el-børs Nord Pool i en periode på 3½ år (1. juli 2003 – 31. december 2006):

1. Konkurrencerådets traf afgørelse den 30. november 2005 om, at prissætningen i perioden 1. juli 2003 til 31. december 2004 udgjorde en overtrædelse af konkurrenceloven (se vedlagte pressemeddelelse fra Konkurrencestyrelsen, bilag 1).
2. Konkurrenceankenævnet stadfæstede den 14. november 2006 den del af Konkurrencerådets første afgørelse, der vedrørte selve overtrædelserne af konkurrenceloven (se vedlagte pressemeddelelse fra Konkurrencestyrelsen, bilag 2).
3. Konkurrencerådet traf afgørelse den 20. juni 2007 om, at prissætningen i 2005 og 2006 ligeledes udgjorde en overtrædelse af konkurrenceloven (se vedlagte pressemeddelelse fra Konkurrencestyrelsen, bilag 3).

De urimelige høje priser har medført et betydeligt tab for erhvervsvirksomhederne og kommunerne. Forbrugerne er også ramt igennem de tab, som forsyningspligtselskaberne har lidt.

Afgørelser er anket

DONG har anket Konkurrenceankenævnets kendelse af 14. november 2006 til Sø- og Handelsretten. I den sammenhæng skal gøres opmærksom på følgende forhold:

- Konkurrencestyrelsen har udført meget omfattende undersøgelser, som danner grundlag for afgørelsen.
- Afgørelsen er blevet indmeldt i det såkaldte ECN netværk, hvor Europa-Kommissionen er blevet hørt, inden afgørelsen er truffet.
- Det fremgår af afgørelsen, at alle tænkelige usikkerhedsmomenter er fortolket til DONG's fordel, men alligevel kan der konstateres et meget væsentligt misbrug af dominerende stilling.

- Konkurrencerådet har afsagt en klar afgørelse (Konkurrencerådet består af 18 medlemmer, som er særligt sagkyndige inden for konkurrenceretten, og som repræsenterer brede samfundsinteresser).
- Konkurrenceankenævnet har stadfæstet afgørelsen (Konkurrenceankenævnet består af en formand, som er højesteretsdommer, 2 medlemmer med juridisk sagkundskab og 2 medlemmer med økonomisk sagkundskab).
- Kammeradvokaten repræsenterer Konkurrencerådet i sagen mod DONG.
- En række elhandelselskaber er indtrådt som biintervenienter til støtte for Konkurrencerådet.

Hvis Sø- og Handelsretten skal nå frem til et andet resultat, skal retten derfor underkende Konkurrencestyrelsen, Konkurrencerådet, Europa-Kommissionen og Konkurrenceankenævnet. Det vil næppe ske.

DONG har også påklaget Konkurrencerådets seneste 2007-afgørelse til Konkurrenceankenævnet. Men det er usandsynligt, at Konkurrenceankenævnet vil omgøre Konkurrencerådets 2007-afgørelse, da det vil stride imod Konkurrenceankenævnets egen kendelse fra 2006. Derfor må det forventes, at DONG også vil tabe den sag.

Tabsopgørelsen

Sagsøgerne har fået udarbejdet omfattende økonomiske modeller, der anvendes til at opgøre tabets størrelse. Tabsberegningen baserer sig på en række eksperter, herunder professor Svend Hylleberg, professor Bent Jesper Christensen og ph.d.-studerende Rune Mølgaard (alle Aarhus Universitet).

Sagen kan vokse

Sagen har indtil videre kun omhandlet Vestdanmark. Konkurrencestyrelsen arbejder med en lignende sag vedrørende Østdanmark. Hvis en sammenligning af Energi E2's (og senere DONG Energy's) omkostninger i Østdanmark viser, at der også er opkrævet urimeligt høje priser i denne del af landet, vil det medføre en væsentlig udvidelse af sagen.

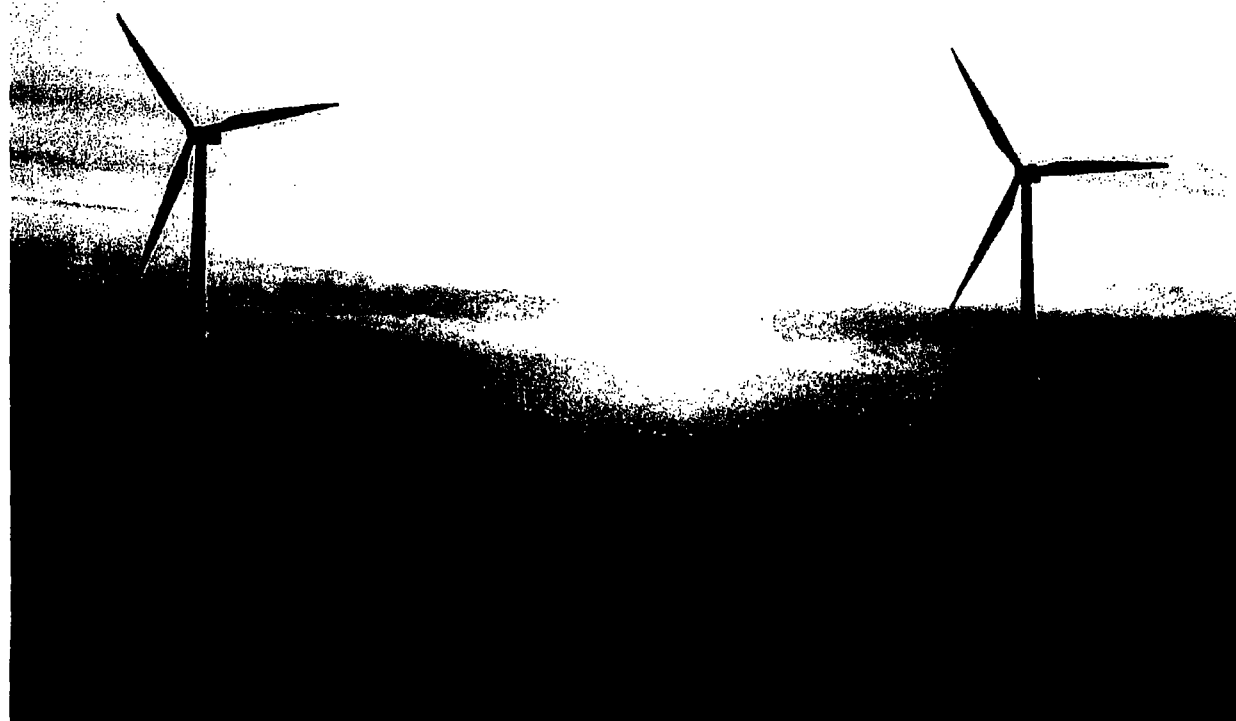
Hertil kommer, at sagen formentlig også kan få et strafferetligt efterspil. Konkurrencestyrelsen overbringer rutinemæssigt sager til bagmandspolitiet, hvis det er fastslået, at der er sket en overtrædelse af konkurrenceloven. Alvorlige overtrædelser straffes med bøder til selskabet og ledende medarbejdere.

Tabberegninger i Elsalgsagen

Denne rapport beskriver, hvordan beregningen af tab foregår. Første del beskriver spot tabene, mens anden del omhandler de afledte finansielle tab.

Indhold

- Generelt
- Tab spot
- Tab finansiel
- Henvisning

Generelt

Erstatningssagen mod det tidligere Elsam, nu DONG Energy, handler om det misbrug, som alle konkurrenceinstanserne i Danmark har fastslået har fundet sted i det daglige fysiske spotmarked for strøm.

Konkurrencestyrelsens (KS) opgave i den henseende var at fastslå, hvorvidt et misbrug kunne bevises eller ej. KS fandt stærke beviser for misbrug i perioden 1/7-2003 til 31/12-2004 (Elsam sagen 1), og senere i perioden 1/1-2005 til 31/12-2006 (Elsam sagen 2).

Efter misbruget er fastslået, opstår det naturlige spørgsmål: Hvor meget har det kostet forbrugerne i perioden?

Et andet spørgsmål, som det beviste misbrug i spotmarkedet har medført, er: Har spotmisbruget også medført et misbrug af priserne i det finansielle marked? Dette spørgsmål har vi undersøgt, og vi har fundet klare beviser for en sammenhæng mellem spotmisbruget og et finansielt misbrug.

I denne korte fremstilling vil vi se på fremgangsmåden for beregningen af tab for spotkunder og finansielle kunder.

Overordnet:

- » For høje spotpriser → for høje terminspriser
- » Misbruget har fundet sted fysisk og finansielt

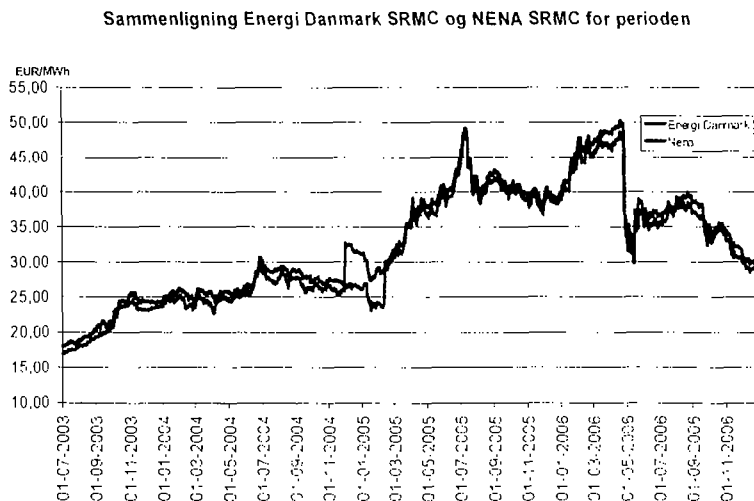
Spotmisbrug fastslået af:

- » Konkurrencestyrelsen (2003-2004 sagen og 2005-2006 sagen)
- » Konkurrencerådet (2003-2004 sagen og 2005-2006 sagen)
- » Konkurrenceankenævnet (2003-2004 sagen. 2005-2006 sagen er under behandling)

Tab Spot

Udgangspunktet for spottabsberegningen er de timer Konkurrencestyrelsen har defineret som kritiske timer i perioden 1/7-2003 til 31/12-2004 (900 timer) og 1/1-2005 til 31/12-2006 (1484 timer).

I den første af de 4 beregnede modeller tager vi alene udgangspunkt i disse timer. For hver misbrugstime, Konkurrencestyrelsen har defineret, finder vi den pris, timen skulle have haft, hvis Elsam havde indmeldt sin kapacitet til marginalomkostning. Marginalomkostningen har vi selv estimeret via de almindelige regler for disse. Til en sammenligning viser vi i figur 1 vores estimerede kurve for marginalomkostningen på daglig basis og en tilsvarende SRMC kurve (Short Run Marginal Cost) beregnet af NENA (et nordisk analysebureau)¹. NENA anvender el-virkningsgrad på 39 og en gennemsnitlig fast omkostning (AFC) på EUR 4,4/MWh. Energi Danmarks (ED) kurve ligger over Nenas, hvilket skyldes flere faktorer: 1) anvendelsen af el-virkningsgrad på 40 %, 2) ekstra mark-up på 10 % i ED beregning og 3) en AFC der ligger ca. 1 EUR/MWh over NENA². Den store forskel på kurverne begyndelsen af 2005 skyldes, at NENA indregner CO2 fra 1. januar 2005, hvorimod ED modellen først inddrager CO2 fra denne blev officielt noteret på Nord Pool (11. februar 2005). Kurven viser en 100 % overvæltning af CO2 prisen.

Figur 1 Marginalomkostning estimeret og NENA

¹ NENA er nordens ældste analysebureau for el-markedet, og et af Europas førende analysebureauer. Se: www.nena.no.

² Idet vi til marginalomkostningen lægger de gennemsnitlige faste omkostninger, bliver vores marginalomkostning til en total gennemsnitsomkostning. Men konventionen i el-markedet er at bruge betegnelsen SRMC (short run marginal cost), hvorfor vi beholder denne betegnelse i det efterfølgende. AFC (og dermed SRMC) sættes 5 DKK/MWh op i 2005 og 2006 for at tage højde for prisstigninger.

De tre øvrige modeller giver selvstændige bud på de kritiske timer. Disse kritiske timer er et estimat, idet man for at lave denne beregning eksakt skal have adgang til 1) Elsams produktionskapacitet på timebasis, 2) Elsams indmelding på Nord Pool og 3) Elsams marginalomkostning pr. værk på daglig basis. De to første faktorer har vi ikke haft adgang til, hvorimod vi mht. marginalomkostningen, jf. ovenstående, er overbevist om, at vores gennemsnitsbetragtning er meget tæt på sandheden.

De tre modeller er derfor ikke udtryk for beviste kritiske timer, men for potentielle misbrugstimer. Overordnet handler modellerne om at definere en fair timepris ud fra estimater af Elsams marginalomkostning. Men specielt bliver indførslen af CO₂ fra 2005 kritisk i den henseende, idet overvæltningen ikke er entydig.

De tre modeller tager udgangspunkt i CO₂ og et prisvariationstillæg, som Konkurrencestyrelsen anvender i deres beregninger. De kan skrives som:

1. 0 % prisvariation og 0 % CO₂
2. 0 % prisvariation og 25 % CO₂
3. 34 % prisvariation og 0 % CO₂

Første procentangivelse indikerer om modellen inddrager et prisvariationstillæg, mens anden procentangivelse indikerer, hvorvidt der sker en overvæltning af CO₂ (0 % betyder ingen overvæltning, mens 100 % betyder at hele CO₂ prisen overvælttes).

Der er beregnet ud fra 4 modeller. I den første model, med Konkurrencestyrelsens timer, er udgangspunktet:

- KS timer fundet med 34 % prisvariation og 100 % CO₂. Det er denne model som giver det mindste tab (specielt i perioden 2005-2006), idet CO₂ prisen overvælttes 100 % i marginalomkostningen for Elsam, og strenge forsigtighedshensyn er anvendt for at finde de kritiske timer.

De tre andre modeller, der beregnes er:

- 0 % prisvariation og 0 % CO₂: Modellen finder de potentielle kritiske timer ud fra en ren marginalomkostning (tillagt 10 % markup³).
- 0 % prisvariation og 25 % CO₂: Modellen tillader 25 % af CO₂ prisen bliver overvæltet (jf. de tyske konkurrencemyndigheders definition).
- 34 % prisvariation og 0 % CO₂: Modellen tillader en ekstra markup på 34 % (som lægges på de eksisterende 10 %). Konkurrencestyrelsen bruger denne regel af sikkerhedshensyn for at kompensere for producerede timer under marginalomkostningen. Konkurrencestyrelsen skriver dog, at dette tillæg overkompenserer Elsam med 71 %⁴.

³ De 10% stammer fra KS, idet det er denne forrentning af egenkapitalen Elsam tillades i kritiske timer.

⁴ KS note 64: "Konkurrencestyrelsens opgørelse viser, at Elsam overkompenseres med 71 pct. ved anvendelsen af prisvariationstillægget". Se afgørelsen fra 2005-2006 Elsam sagen på www.ks.dk

Efter at have fundet de kritiske timer for hver af de 3 øvrige modeller, beregnes forskellen mellem spotprisen i den enkelte time og den fair estimerede pris. Denne prisforskel giver altså det misbrug som hver af modellerne definerer ud fra beregnede potentielle kritiske timer.

Ved beregning af spottab for en kunde er det denne misbrugsforskelspris, som ganges på mængden i hver time. Man kan opskrive tabet for kunde "i", for hver af de fire modeller på timebasis, som:

$$\Delta P_t * Q_t^i = Tab_t^i$$

$$\Rightarrow \sum_{t=1}^{Ty} Tab_t^i = TAB^i$$

Hvor ΔP_t angiver misbrugs-forskels-prisen i time t, Q er kundens forbrug, Ty er de kritiske timer i beregnede model, og TAB er det totale tab.

Tab Finansiell

Beviserne for sammenhængen mellem spotmisbrug og finansielt misbrug kan læses i Christensen, Jensen & Mølgaard (2007). Her vil vi kort gennemgå metode og beregning:

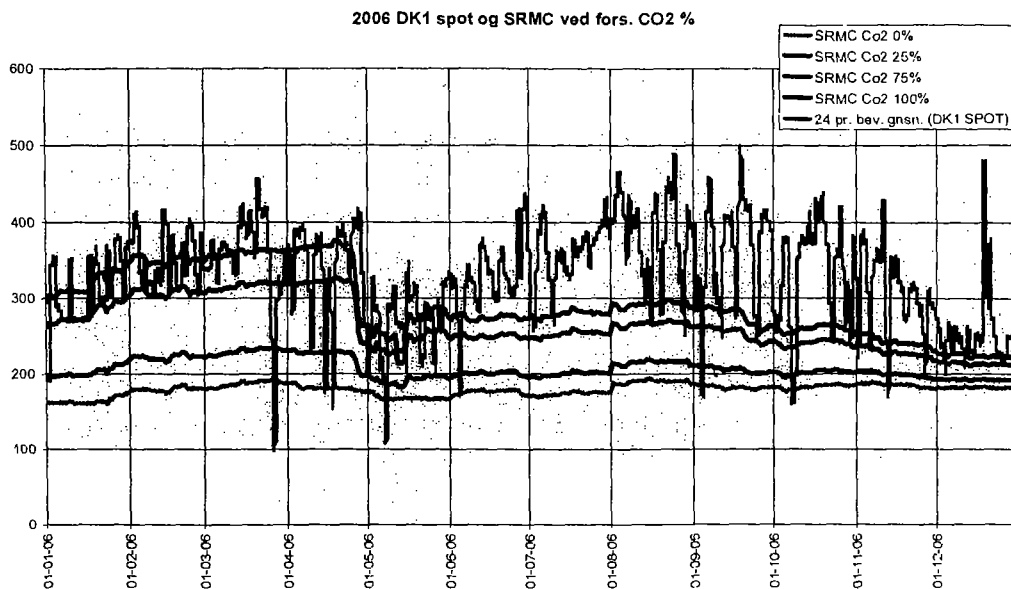
Første skridt er at undersøge, hvorvidt der er en sammenhæng mellem dage med misbrug i spotmarkedet og priserne på det finansielle marked. Vi udfører en række statistiske test på baggrund af de timer Konkurrencestyrelsen har fundet. Vi finder en klar og signifikant sammenhæng mellem forward risikopræmien i markedet og spot volatilitet og misbrugsdage i spotmarkedet.

Ideen herefter er at definere, hvordan en fair risikopræmie skulle have set ud (med en fair risikopræmie kan en fair forwardpris findes). Til dette formål opstiller vi 4 scenarier med hver 6 modeller for risikopræmieestimatet.

De fire scenarier hører til de kritiske timer i spotscenarierne. Dvs. at de tager udgangspunkt i de timer Konkurrencestyrelsen har defineret. Men idet Konkurrencestyrelsen siger, at dette er minimum antallet af timer, opstiller vi 3 andre scenarier. Dette skyldes to ting:

For det første er de timer myndighederne arbejder med inkl. 100 % CO2. Dette har meget stor betydning for beregningen af en marginalomkostning.

Nedenstående figur 2 viser marginalomkostningen med forskellige procent overvæltninger af CO2 i år 2006 sammenholdt med spotprisen. Det er tydeligt, at antal kritiske timer (og dermed størrelsen af misbrug) bliver mindre desto højere andelen af CO2 overvæltning bliver. Dermed er 100 % overvæltning (Konkurrencestyrelsens valg) et absolut minimum. De tyske konkurrencemyndigheder har udtalt, at de mener 25 % er passende, mens EU generelt mener, at gratis tildelte kvoter er at sammenligne med statsstøtte, og dermed må producenterne ikke tjene på disse. Profit udover produktion burde efter statsstøttereglerne tilbagebetales til staten.

Figur 2 Forskellige CO2 vægte ved marginalomkostningsberegning samt spotprisen DK1.

For det andet siger Konkurrencestyrelsen, at de af sikkerhedshensyn overvurderer Elsams marginalomkostning. Dermed er det antal kritiske timer de finder, det mindst mulige antal.

Derfor beregnes der 6 forskellige modeller for risikopræmien for flere forskellige definitioner af de kritiske timer – som defineret under spotdelen.

Det har stor effekt at modellere forskellige procentsatser for CO2 ved tabsberegningen. Det er nemt at forstå, når man husker at CO2 prisen en overgang lå over 225 DKK/tons (ca. 185 DKK/MWh).

Det er den model, som passer bedst på markedsdata, der anvendes i tabsberegningen.

For beregning af tab for en kunde "i", der i perioden T1-T2 har brugt Q MWh el. med en finansiell afdækning på P_i DKK/MWh, indgået på tidspunkt $t < T1$, kan man opstille flg.:

$$TAB_i = Q_i * (P_{i,t} - X - \hat{P}_{i,t})$$

$\hat{P}_{i,t}$ er den fair pris, kunden burde have haft i et marked uden misbrug, og X er den pris, el-selskabet har taget for at lave aftalen (til dækningsbidrag og balanceomkostninger).

Thomas Elgaard

Henvisning

Christensen, B. J., Jensen, T. E. & Mølgaard, R. (2007), Market Power in Power Markets: Evidence from Forward Prices of Electricity, WP, University of Aarhus.

Diverse notater og afgørelser fra konkurrencemyndighederne – se www.ks.dk

De tyske konkurrencemyndigheder – se www.bundeskartellamt.de

Energi Danmark A/S
Åhave Parkvej 27
DK-8260 Viby
Denmark
Tel: +45 8742 6262
Fax: +45 8762 6263
E-mail: ed@energidanmark.dk
Web: www.energidanmark.dk

Energi Danmark®